

Enstitü: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı: Mimarlık
Programı: Mimari Tasarım
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI
Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Ocak 2024

ÖZET

Toplumlar geçmişten günümüze olan süreçte birçok değişim ve dönüşüme uğramıştır. Zaman içinde farklılık gösteren gereksinimlerden doğan yeni yapı isteği bu ihtiyaçlardan kaynaklanmıştır. Tarihi yapıların günümüz ihtiyaç ve teknolojisine cevap verebilmesi için çağdaş ekler ve tarihi çevrede yeni yapılaşma kaçınılmaz olmuştur. Uluslararası bildirge ve tüzüklerin ışığında yapılan araştırmalar sonucunda tarihi çevrede yeni yapıların ve çağdaş eklerin mevcut dokuya saygılı, günümüz teknolojileriyle uyumlu olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu kriterler sonucunda yeni yapı veya ekin, tarihi geçmişine saygı duyar nitelikte; malzeme, strüktür, oran, gabari, ritim, gibi kavramlarla dengeyi yakalarken aynı zamanda günümüz yapım tekniklerini kullanarak güncel mimari ihtiyaçları sağlanmalıdır.

Çalışmada tarihi çevrede yeni yapı tasarımı ve çağdaş eklerin, Mimarlar Odası'nın düzenlediği yarışma projeleri üzerinden jüri raporlarının okunması sonucunda hangi tasarım kriterleri üzerinde değerlendirildiği araştırılarak; bu tasarım kriter örüntülerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında tezde tarihi çevrede yeni yapı tasarımı ve çağdaş ek konusu Türkiye'de 1930-2023 yılları arasında Mimarlar Odası tarafından düzenlenen yarışma projeleri üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın literatür kısmı, dört ana kaynak referans alınarak doküman analizi yöntemiyle yazılmıştır. Jüri raporlarının okunmasında birincilik ödülleri altında yatan örüntüleri, temaları ve anlamları ortaya çıkarabilmek amacıyla tema analizi yöntemi kullanılmıştır. Ana araştırma konusuna ek olarak jürinin yarışma raporları sonucunda değişen mimari akım ve koruma bildirelerini referans olarak kullandığı mı yoksa öncülük ettiğinin mevcudiyeti sorgulanmıştır. Raporlar sonucunda Türkiye'de tarihi çevredeki ek ve yeni yapılaşmanın evrimi araştırılmıştır.

Tezin kuramsal kısmında tarihi çevre kavramı, çağdaş ek, yeni yapı, tasarım yaklaşım üslupları ve tarihi çevrede koruma düşüncesinin evrensel boyutta incelenmesi yapılmıştır. Türkiye'deki mimari akım ve üslupların gelişimi incelendikten sonra son bölümde jüri raporları ve yarışma şartnamesi üzerinden projelerin analizi yapılmıştır.

Son bölümde seçilen konunun literatürdeki eksikliğin tamamlanması ve sonraki tasarımlara referans vermesi amacıyla çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Tarihi çevrede yeni yapı, çağdaş ek, mimari yarışma projeleri

Institute: Institute of Graduate Studies
Department: Architecture
Programme: Architectural Design
Supervisor: Prof. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI
Degree Awarded and Date: Master's Degree-June 2024

ABSTRACT

Societies have undergone various changes and transformations throughout history. The demand for new structures, arising from evolving needs over time, has led to the inevitable integration of contemporary additions and new constructions within historical environments. Research conducted in light of international declarations and regulations emphasizes the necessity for new structures and contemporary additions in historical settings to be respectful of the existing fabric while being compatible with modern technologies. As a result of these criteria, new constructions or additions should exhibit a balance by acknowledging their historical heritage and simultaneously addressing current architectural needs using contemporary construction techniques.

This study aims to investigate the evaluation criteria for the design of new structures in historical settings and contemporary additions based on the analysis of jury reports from competitions organized by the Chamber of Architects. Within the scope of this objective, the thesis explores the design of new structures in historical settings and contemporary additions through competition projects held by the Chamber of Architects in Turkey between 1930 and 2023. The literature review section of the study is written using the document analysis method, referencing four main sources. Theme analysis method is employed to uncover patterns, themes, and meanings underlying the first-place awards in order to identify design criteria patterns.

In addition to the main research topic, the presence of changing architectural trends and conservation guidelines as references or pioneers, as inferred from the competition reports, is questioned. The reports contribute to the exploration of the evolution of additional constructions and new developments in historical settings in Turkey.

The theoretical part of the thesis includes a universal examination of the concepts of historical environment, contemporary additions, new structures, design approaches, and the universal perspective on the conservation of historical environments. After examining the development of architectural trends and styles in Turkey, the final section analyzes projects based on jury reports and competition specifications.

In the last section, recommendations are provided to address the gaps in the literature on the chosen topic and to serve as a reference for future designs.

Keywords: *New structures in historical environments, contemporary additions, architectural competition projects*